

5

Blancafórt del Molí. La Garriga

La masia Blancafórt del Molí està formada per un conjunt d'edificacions que van des del segle XII al XVIII i que representen en un mateix espai la complexitat de l'època medieval: torre defensiva, molí, bassa i casal del moliner, masia (vella i nova), celler, trull, era, pallissa i capella. Situada a l'entrada del Congost, l'origen es troba en una torre defensiva documentada en el 1183 quan es fa referència a la "fortitudo blancafórt", sota el domini dels nobles Centelles. El molí ja constava en el 1297 en un establiment d'aigües que Bernat Palau va fer a favor del molí de Blancafórt. El molí fariner està situat a la zona nord-est de Blancafórt, al davant de l'antiga torre i entre l'era i la capella de la Mare de Déu dels Misteris.

El casal del molí és un edifici en forma de torre. A la planta baixa hi ha la sala de les moles que encara conserva en bon estat les dues moles i tota la maquinària, amb la cabra, les tremugues, els graduadors, el canalot i les moles. D'aquesta sala s'accedia a la cuina del moliner, amb llar de foc i forn de pa, amb una sortida directa al pati per poder controlar el rec i la bassa, i en els pisos superiors hi havia la resta de les estances del moliner, les finestres de les quals encara conserven els festejadors. L'aigua que arribava a la bassa era derivada des del Congost i després de molinar regava les hortes a través del rec Monar.

BLANCAFORT DEL MOLÍ

Municipi: La Garriga

Posició x: 440477
y: 4616890

Observacions:

Situat al marge esquerre del riu Congost, a la zona nord de La Garriga, a l'enllaç viari de la C-17 i el poble, proper al Polígon industrial SATI.

Propietat: Privada

6

Molí de can Marc. Canovelles

El molí d'en Marc està situat a tocar de l'actual ronda nord. A Canovelles hi ha documentada l'existència de tres molins fariners des del 1321: el de les Canyes, el de la Sal i el d'en Marc. Tot i aquestes referències, el desús d'aquests elements preindustrials, la transformació urbanística de la zona i les ruïnes han fet desaparèixer alguns d'aquests elements. Només el molí d'en Marc conserva en part l'estructura de molí.

Malgrat el seu origen medieval, les obres fetes al llarg del segle han transformat algunes de les característiques pròpies. Amb tot, la cara sud permet esbrinar un tipic casal de molí que consta de planta baixa, pis i golfes. La porta principal, en desnivell respecte de l'actual habitatge, és com la de molts molins: brancales de pedra i llinda plana de fusta sobre permòdols motllurats també de pedra. A la planta baixa només hi ha una petita finestra per donar una mica de llum a l'interior. Les finestres de les golfes són d'arc carpanell. La resta de les obertures han estat modificades en els darrers anys.

A l'interior del molí, tot i no conservar la maquinària de moldre, sí que hi ha el lloc on estaven ubicades les moles i les arcades que separaven l'espai, fetes amb dovelles ben treballades; també hi ha l'escala que unia la sala amb l'habitatge del moliner. A la part nord de la casa hi ha les restes de la bassa i d'un dels trelladors d'aquesta, també algunes de les antigues moles.

MOLÍ DE CAN MARC

Municipi: Canovelles

Posició x: 440108
y: 4608321

Observacions:

Aquest molí es troba proper a la Ronda nord de Granollers C-253, en el terme municipal de Canovelles, proper a l'Avinguda de Canovelles.

Propietat: Privada

7

L'Adoberia d'en Ginebreda. Granollers

L'adoberia d'en Ginebreda, convertida en Centre d'Interpretació Històrica del Granollers Medieval, depenent del Museu de Granollers, és una de les poques adoberies que actualment es conserven d'època preindustrial. Granollers havia tingut una abundant activitat de la manufactura de la pell que ja es documenta en el segle XII i amb un major desenvolupament a partir del segle XVI, tal com ho constataren els acords del Consell de la Vila per pal·liar els efectes molestos de les adoberies. L'adoberia d'en Ginebreda està documentada des de l'any 1562, encara que les restes arqueològiques sembla que corresponen a un període més tardà, dels segles XVIII i XIX.

L'adoberia conserva la zona de la ribera que permet seguir el procés de la pell des que entrava fins al seu acabat. El pou que subministrava l'aigua, element bàsic per a la neteja de la pell, el fogó per escalfar l'aigua que accelerava el procés en el remull; els clots de remull per obrir els porus; els calciners on les pells s'inflaven i al·luixava el pel per facilitar la seva extracció; els clots de l'aiguamel per eliminar les restes del procés anterior; els clots d'alum que obrien les fibres i facilitaven l'adobament; i l'adob propiament dit amb el ròdor o l'escorça de pi. Acabat el procés, la pell adobada passava a l'assecador que era al pis superior, que no es conserva.

ADOBERIA D'EN GINEBREDÀ

Municipi: Granollers

Posició x: 440647
y: 4606645

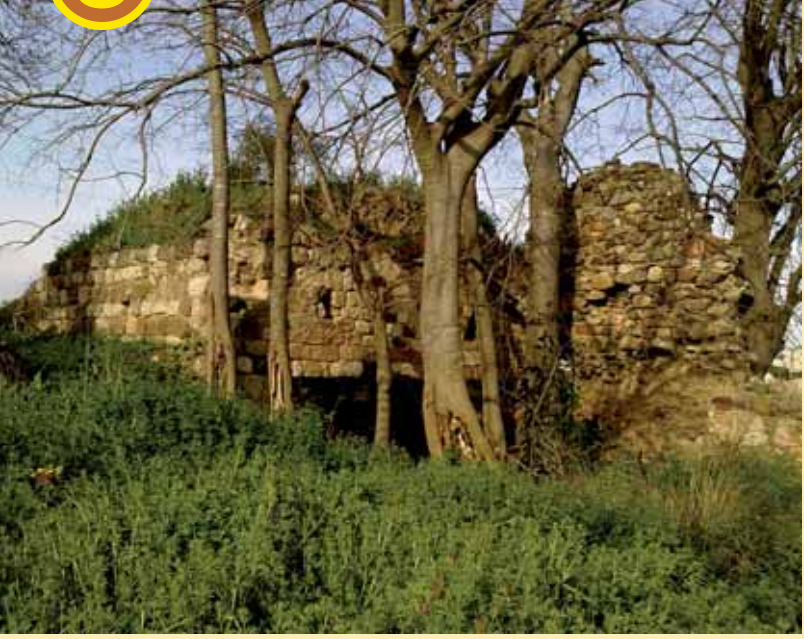
Observacions:

Aquesta adoberia es troba situada a la plaça de l'església.

Propietat: Municipal

Visita: Divendres de 17,30 a 20,30
Dissabte de 17,30 a 20,30
Diumenge de 11 a 14
Visites per a grups concertats prèvia reserva. Tel.938 426 840

8

El Molinot de Palou. Granollers

No es coneixen gaire notícies sobre el Molinot de Palou. En el capbreu del béns reials del Vallès, fet entre 1668 i 1669 en nom del Batlle General de Catalunya Josep de Rocaberti, consta que a Palou hi havia el molí d'en Muntanyola, de propietat reial, i els d'en Junyent i el d'en Cors que eren senyorials. Podria ser que el molí dit d'en Junyent es correspongui amb l'anomenat "molinot". La família noble dels Junyent eren propietaris del mas del mateix nom, actualment conegut com a Torre de les Aigües degut a la capella dedicada a la Mare de Déu de les Neus que s'invocava en els anys de sequera, i també tenien l'antic hostal al peu del camí Ral que ara es coneix com el Junyent. Els Junyent estaven vinculats al poder, en el segle XV Joan Junyent va ser nomenat marmessor de la reina Violant, muller del rei Joan I, i en el segle XVI Francesc Junyent va comandar una de les galeres reials a la guerra de Nàpols.

El Molinot està situat en els camps del marge esquerra del riu, entre el mas i el Congost. De les restes encara es pot veure una part del casal del molí, bastit amb carreus regulars ben tallats, com els que s'utilitzaven a les construccions dels segles XII i XIII, amb filades ben traçades; el semisoterrani del carcabà amb una arcada tapiada; el pou del cup amb pedra ben escairada; i les parets de l'inici de la bassa que són un xic atalussades a l'interior.

MOLINOT DE PALOU

Municipi: Granollers

Posició x: 439965
y: 4604614

Observacions:

El Molinot està situat al costat dret de la Torre de les Aigües al pla de Palou, entre l'antic camí Ral i el marge esquerre del riu Congost. A la zona sud de Granollers, proper a la carretera BP-5002 de Granollers a el Masnou.

Propietat: Privada

Autors: Coordinació, Jaume Dantí. Text: Cinta Cantarell, Lourdes Cardona, Jaume Dantí / Disseny i realització : Estudi Calvet (679 665 520)

Amplia la col·laboració de:

Diputació de Barcelona
Xarxa de municipis

LES ADOBERIES

Disposar d'aigua corrent i abundant era indispensable per al llarg procés de preparació de les pells, l'adob, de manera que el conjunt d'aquelles feines s'anomenaven "activitats de ribera". L'adoberia era el treball de la pell des de que sortia de l'assecador fins a convertir-se en cuir i poder ser utilitzat per sabaters o basters, entre altres oficis. A la conca del Besòs, fora de la ciutat de Barcelona, Granollers i Caldes de Montbui eren des del segle XVI dos centres que complaven amb diverses adoberies.

L'aigua arribava a les adoberies per un rec que era a tocar de l'edifici per facilitar-ne l'entrada. De la mateixa manera que l'aigua neta i abundant era fonamental per al tractament de la pell, la sortida de les aigües brutes amb els greixos i les restes del procés obligaven a preveure els recs de desaguament, d'aquí que habitualment les adoberies es situessin just a l'interior de les muralles o en els raïals immediats de l'exterior. No era estrany que aquelles aigües brutes acabessin circulant pel fossat de la muralla, tal com s'establia a Granollers el 1560.

La pell abans de ser comercialitzada com a cuir havia de passar per tres estadis que eren el de neteja, el d'adobament i el d'assecament. A la planta baixa de l'adoberia hi havia els diferents "clots" o dipòsits en els que passaven successivament les pells: el remull, el calcinament, el descalcificament, el rentament, o el del ròdor o l'escorça de pi. Un cop netes de pel i greix, flexibilitzades i adobades per assegurar-ne la conservació, es portaven a la part de dalt de l'adoberia on hi havia els estenedors per assecat-les.

De les antigues adoberies de la Conca del Besòs, que van mantenir una certa activitat fins al segle XIX, n'han quedat poques restes. La d'en Ginebreda de Granollers és un magnífic exemple d'aquell patrimoni industrial vinculat a l'aigua.

ESQUEMA DE FUNCIONAMENT D'UNA ADOBERIA

Il·lustració: Guillem Hernández Pongiluppi - Museu de Granollers

PLANTA BAIXA

Basses, clots i molí d'escorça que formaven l'àrea de ribera

PLANTA PIS

Assecador de les pells

L'AIGÜA I EL PATRIMONI HISTÒRIC INDUSTRIAL A LA CONCA DEL BESÒS

CONGOST

Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs

Entitat Delegada per al Seguiment

L'AIGÜA I EL PATRIMONI HISTÒRIC INDUSTRIAL A LA CONCA DEL BESÒS

MOGENT

CONGOST

TENES

RIERA DE CALDES

RIPOLL

BESÒS

Consorci per a la Defensa de la Conca del Besòs

Entitat Delegada per al Seguiment

CONCA DEL CONGOST

Rentador de llana de la Font Grossa. Centelles

Els rentadors de llana servien per rentar i desengreixar la llana que es comprava als ramaders, normalment a la primavera. Els artesans tèxtils, especialitzats en la producció de draps de llana, van afavorir la construcció d'alguns equipaments gremials per facilitar les tasques de producció, entre d'altres els rentadors de llana que aprofitaven l'aigua de rius, torrents o fonts. Els rentadors van ser utilitzats entre els segles XVI al XIX, moment en el que van començar a ser substituïts per les noves tècniques industrials.

El rentador de la Font Grossa va ser redescobert l'any 2005 quan es va trobar una part de l'empedrat i dos punts de foc que feien pensar en uns fogons i en un antic punt de tractament de llana, relacionat amb el gremi de païrars que ja hi havia a Centelles en el segle XVI.

No és d'estranyar que el rentador s'ubiqués a la Font Grossa perquè necessitava aigua neta en abundància per donar millor qualitat a la llana i d'aquesta font en brolla en quantitat. La llana per arribar a ser transformada en un producte manufacturat seguia un procés de neteja que començava amb un escaldat en aigua bullint a les piques i després s'esbandia al canal de rentat, tot seguit es deixava escórrer, s'estenia sobre la llosa, que en aquest cas és d'una sola peça de pedra un xic inclinada per desaiugar, i a l'últim es deixava assecar. Un cop seca es transportava fins al lloc on es transformava.

Foto: Pere Cornellàs

RENTADOR DE LA LLANA DE LA FONT GROSSA

Municipi: Centelles

Posició x: 435897
y: 4626296

Observacions:

Accedir-hi pel Polígon industrial La Gavarra que es troba situat al sud del terme municipal de Centelles, seguint el camí del molí de la Llavina, i trencant a mà dreta cap a can Pere.

Propietat: Privada

Foto: Pere Cornellàs

Molí de la Llavina. Centelles

El molí de la Llavina encara funciona amb el mateix sistema de producció de farina que feia servir la família Llavina ara ja fa més de cinc segles; la nissaga familiar de moliners perdura actualment amb el senyor Josep Llavina. La primera notícia documental del molí és de l'any 1040, quan es parla d'un molí proper a l'Ollic propietat d'en Gilibert, i el 1183 s'esmenta el molí de l'Ollic. L'any 1331, Marc de Vilanova pagava un cens per la propietat coneguda com el molí del Cup de l'Ollic. El molí va anar canviant de mans fins que l'any 1497 Valentina, filla del moliner Pere Llobateres, el va rebre amb motiu de les seves nupcies amb Jaume Llavina, d'aquí el nom actual del molí.

A partir de l'any 1750 es va construir un altre molí que molia cereals per al bestiar, juntament amb un molí bataner. Mentrestant, en el molí de la Llavina es feia la farina per elaborar pa fins a 1955. Actualment el molí torna a fer farina per al consum familiar. En un nivell inferior del carcabà, sota la sala de moles, encara s'hi pot trobar el carcabà més primitiu amb una gran volta ogival de tipus gòtic. Del segon molí fariner i del batan en resta el casal i la bassa que ha estat transformada en un llac.

MOLÍ DE LA LLAVINA

Municipi: Centelles

Posició x: 436138
y: 4626525

Observacions:

Accedir al Molí de la Llavina pel Polígon industrial La Gavarra que es troba situat al sud del terme municipal de Centelles, seguint el camí del molí de la Llavina fins al final del trajecte.

Propietat: Privada

Foto: Cinta Cantarell

Molí de l'Omet. Hostalets de Balenyà

El molí de l'Omet està situat en un gran pla al límit de Balenyà, que antigament formava part del terme del castell de Tona. Les notícies històriques sobre el molí són escasses, tot i que el lloc de l'Omet ja surt documentat en el segle X en la venda d'unes cases. L'antic mas havia estat propietat del monestir de Ripoll com també ho seria el molí. Actualment l'Omet és un gran mas situat en el pla del mateix nom i a tocar del molí. A l'antic casal del molí se li han anat afegint diverses construccions com habitatges, grangers i quadres.

El molí és de planta quadrada, amb planta baixa i dos pisos, i aprofita la roca natural en la base a l'espai del carcabà. Es conserven en bon estat el carcabà i la sala de les moles, amb dos parells de moles (dues de fixes i les dues corredores) i la cabra amb les mitges llunes per moure les moles a l'hora de repicar-les. Els trespols dels pisos estan fets amb bigues de fusta i posts. L'accés a la sala de les moles és una gran portalada de llinda plana i brancals de pedra.

MOLÍ DE L'OMET

Municipi: Balenyà

Posició x: 435499
y: 4631350

Observacions:

Pla de Balenyà. Sota el mas Omet, en l'antic camí de Centelles a Tona.

Propietat: Privada

L' Avençó. Pous de glaç i molí. Tagamanent

El veïnat de l'Avençó està situat a l'esquerra de la riera del mateix nom, forma un gran conjunt arquitectònic i representatiu de l'economia agrària i industrial d'època medieval i moderna. El molí ja consta documentat des del segle XII, però la màxima activitat econòmica la va representar la producció i el comerç del glaç entre els segles XVII al XX. Dels pous es conserva diversa documentació des del segle XVII, sobre la producció, l'arrendament i la distribució del glaç que explica el procés que seguia aquest producte natural fins arribar al consumidor final, bé per ser utilitzat per a tractaments mèdics, per conservar aliments o per refrescar begudes o fer gelats. Els pous de l'Avençó van estar en funcionament fins l'hivern de 1930 a 1931.

L' Avençó és el conjunt millor conservat d'aquest tipus d'indústria artesanal. Està format per tres pous que emmagatzemaven el glaç: el pou Gran, el pou Vell i el pou Xic, dit el Fornot; la resclosa que derivava l'aigua des del riu cap al rec i aquest la conduïa fins a les basses on s'estancava i amb les baixes temperatures es produïa el glaç. La construcció dels pous no es va realitzar al mateix temps: el pou Vell, com el seu nom indica, seria el més antic, de l'any 1619; el pou Gran va ser bastit entre els anys 1701 i 1754; i el Fornot entrà en funcionament durant el segle XVIII. Els dos primers pous són dipòsits excavats en el subsòl i coberts amb cúpula. La restauració del pou Gran ha permès llegir a l'interior de la cúpula les inscripcions i les dates corresponents a diverses empuades dels anys 1771 o 1888. El Fornot és l'únic dels pous exempt i reutilitzat per altres usos.

Foto: Pere Cornellàs

POU DE GLAÇ I MOLÍ DE L'AVENCÓ

Municipi: Tagamanent

Posició x: 438585
y: 4624161

Observacions:

Autovia C-17. Sortida Aiguafreda. Conjunt de pous de glaç i molí al costat de la riera de l'Avençó en el seu marge esquerre.

Propietat: Municipal

Per concertar visites
guiades Ramasan Viatges
938 606 104 ó
info@ramasan.com